

NARODOWY
BANK POLSKI

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2023 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2023 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Pogorszenie się perspektyw makroekonomicznych i wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym najczęściej skłaniały banki w II kwartale 2023 r. do zaostrzenia polityki kredytowej we wszystkich segmentach kredytów. Zmianom polityki kredytowej towarzyszył znaczny wzrost popytu na kredyty dla gospodarstw domowych, spadek dla MSP oraz brak istotnych zmian w przypadku dużych przedsiębiorstw.

Na III kwartał 2023 r. banki zapowiadają zaostrzenie kryteriów udzielania wszystkich rodzajów kredytów oraz oczekują spadku popytu na kredyty dla MSP, jak również dalszego wzrostu popytu na kredyty dla dużych przedsiębiorstw oraz kredyty mieszkaniowe i konsumpcyjne.

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: brak zmian kryteriów udzielania kredytów dla dużych przedsiębiorstw oraz zaostrzenie dla MSP, uzasadniane pogorszeniem się prognoz sytuacji gospodarczej i wzrostem ryzyka branży połączone z zaostrzeniem większości warunków kredytowych.

Popyt na kredyt: spadek popytu (z wyjątkiem długoterminowych kredytów dla dużych przedsiębiorstw) uzasadniany spadkiem zapotrzebowania na finansowanie inwestycji oraz - pierwszy raz od I kwartału 2021 r. - na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego.

Oczekiwania na III kwartał 2023 r.: zaostrzenie kryteriów udzielania wszystkich rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw, większe dla MSP; spadek popytu na kredyty ze strony MSP, a wzrost ze strony dużych przedsiębiorstw.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: ponowna zmiana profilu polityki kredytowej i jej zacieśnienie motywowane pogorszeniem się prognoz sytuacji gospodarczej oraz jakości portfela kredytów mieszkaniowych, ale jednocześnie łagodzone sytuacją na rynku mieszkaniowym, przy zachowaniu dotychczasowych warunków kredytowania.

Popyt na kredyt: utrzymanie powszechnego wzrostu popytu uzasadniane prognozami sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz poprawą sytuacji ubiegających się o kredyt gospodarstw domowych.

Oczekiwania na III kwartał 2023 r.: łagodne zaostrzenie polityki kredytowej oraz dalszy, wysoki wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe.

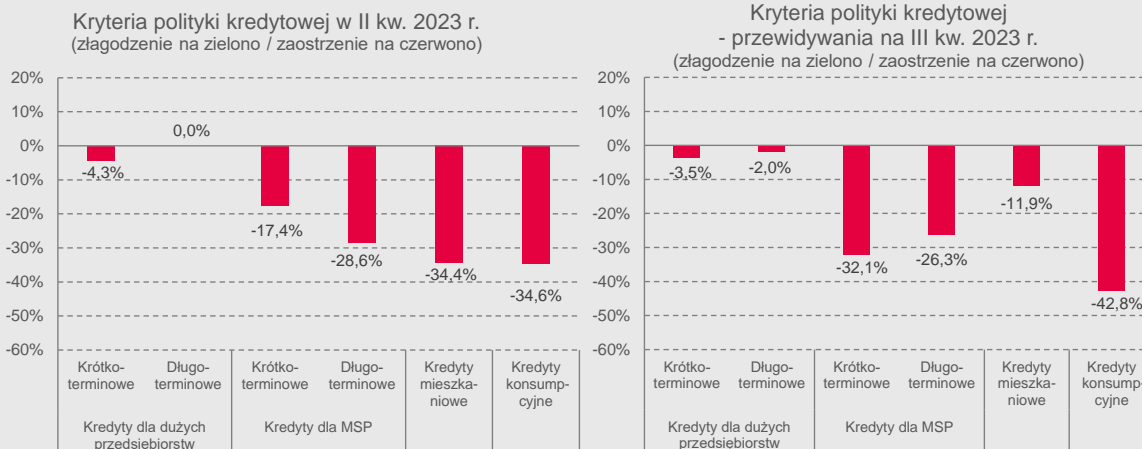
Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: ponowne zaostrzenie kryteriów polityki kredytowej motywowane m.in. wzrostem udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym przy jednoczesnej podwyżce marż kredytowych na kredyty obciążone podwyższonym ryzykiem i pozostałe kredyty, ale również wzroście maksymalnej kwoty kredytu.

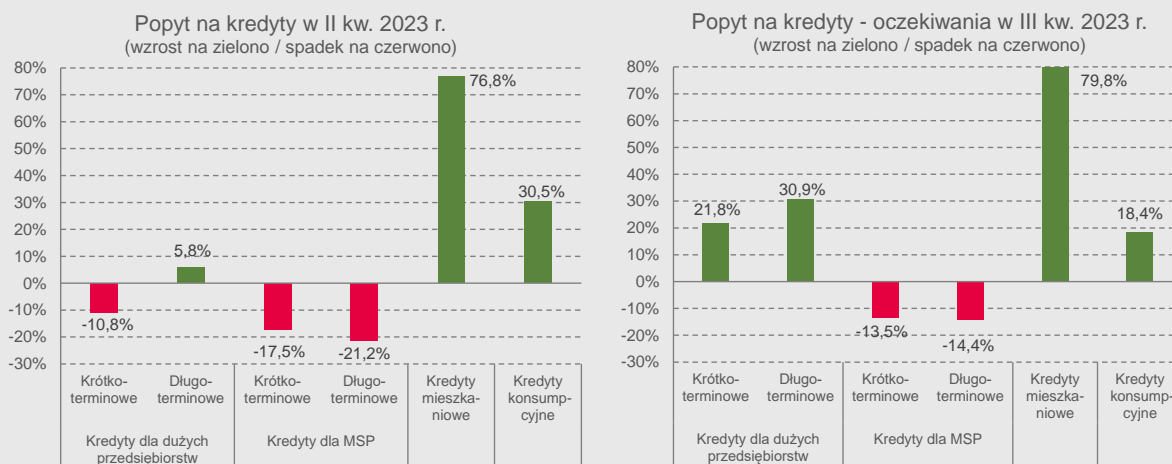
Popyt na kredyt: wzrost, w tym częściowo znaczny, popytu m.in. na skutek wzrostu zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku.

Oczekiwania na III kwartał 2023 r.: kontynuacja zaostrzenia polityki kredytowej i dalszy wzrost popytu.

Kryteria polityki kredytowej

Popyt na kredyty

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku lipca 2023 r. wśród 23 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 89%.

Wyniki ankiety prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków na wszystkie pytania są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi, a następnie procentu netto, czyli różnicy między odpowiedziami obrazującymi przeciwne tendencje. Dodatkowo publikowana jest alternatywna miara odpowiedzi banków w postaci „wskaźnika rozproszenia”, definiowanego jako procent netto ważony zgodnie z intensywnością odpowiedzi, tj. wagą „100%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „znacznie/znaczny” i wagą „50%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „nieznacznie/nieznaczny”.

Zgodnie z przyjętą metodyką słowa określające ilość (większość, połowa, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywnością większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2023 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2023 r.

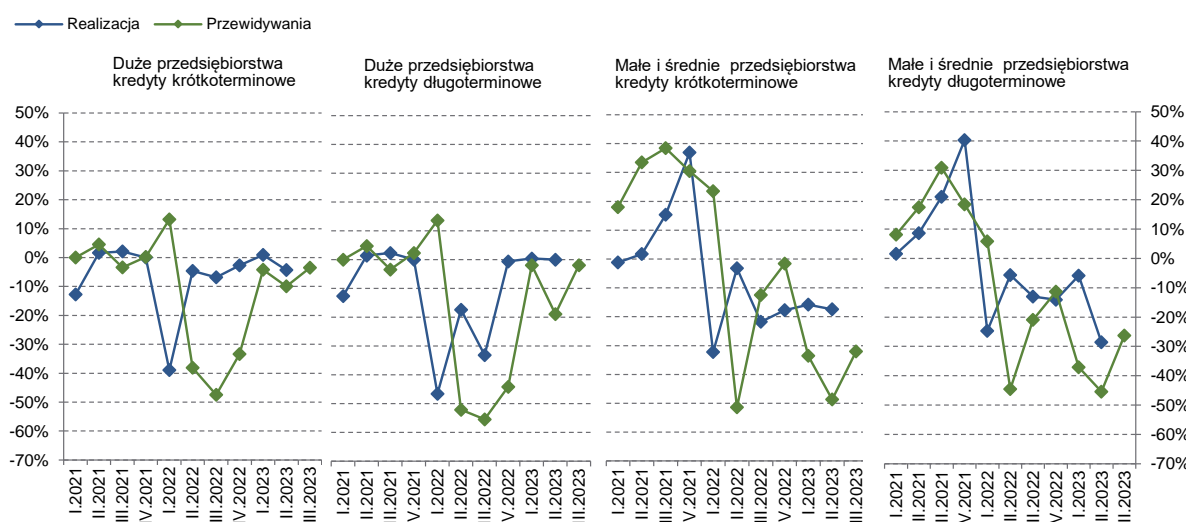
Wartości miar procenta netto i wskaźnika rozproszenia dotyczących poszczególnych pytań zamieszczone są na stronie internetowej NBP w osobnych plikach możliwych do pobrania.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W II kwartale 2023 r. banki kontynuowały zaostrzenie kryteriów udzielania krótko- i długoterminowych kredytów dla sektora MSP (procent netto odpowiednio: -17% i -29%, zob. wykres 1) i utrzymały je na dotychczasowym poziomie w stosunku do dużych przedsiębiorstw (procent netto odpowiednio: -4% i 0%).

Banki zaostryły również większość warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw, w tym zwiększyły marżę kredytową oraz marżę na kredyty o podwyższonym ryzyku (procent netto odpowiednio: -20% i -25%, zob. wykres 2), podniosły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto: -17%), zmniejszyły maksymalną kwotę kredytu (procent netto: -13%) oraz zaostryły wymagania dotyczące zabezpieczenia spłaty kredytu (procent netto: -12%).

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

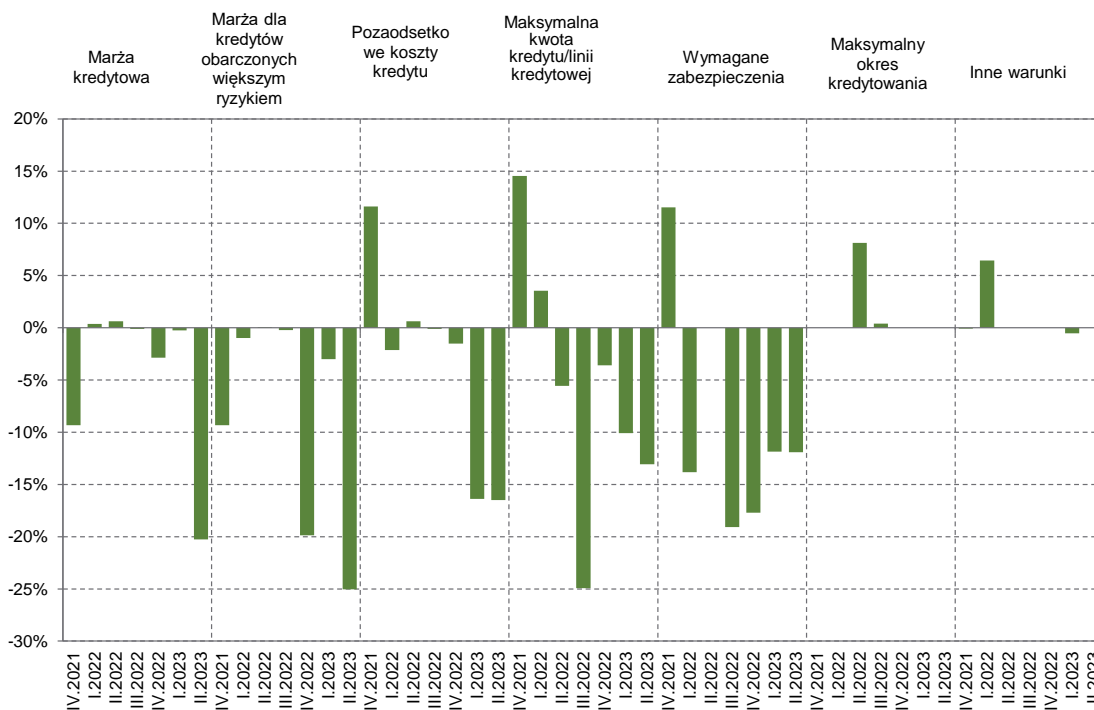
Wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają *procent netto*. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Ankietowane banki uzasadniały zaostrzenie polityki kredytowej w II kwartale 2023 r. przede wszystkim pogorszeniem się prognoz sytuacji gospodarczej kraju (procent netto: -42%, zob. wykres 3) i wzrostem ryzyka branży¹ (procent netto: -33%), a także pogorszeniem się jakości portfela kredytowego (procent netto: -14%). Do nieobjętych ankietą czynników mających wpływ na zmianę polityki kredytowej banki zaliczyły m.in.: nowe oferty kredytów krótkoterminowych wspieranych programem gwarancji BGK, ale również pojawienie się ryzyka związanego z zastosowaniem w instrumentach finansowych stawki referencyjnej WIRON (procent netto: 4%).

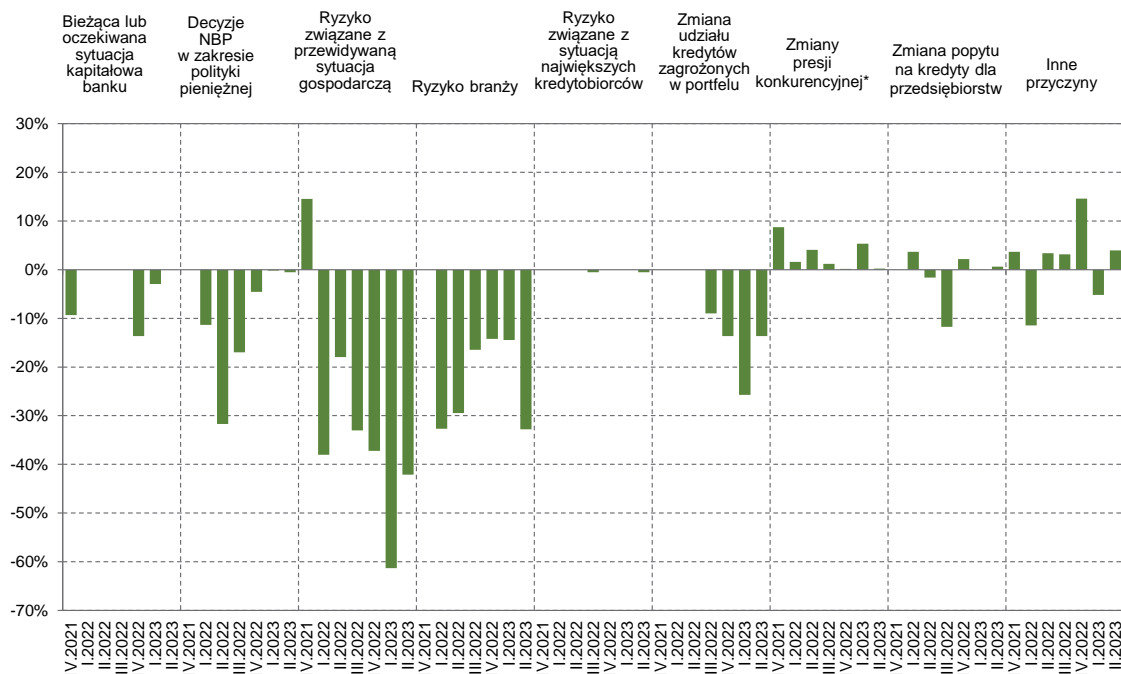
¹ Banki wskazywały na wzrost ryzyka w następujących branżach: produkcja mebli i wyrobów z drewna, produkcja stali, budownictwo i rolnictwo.

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

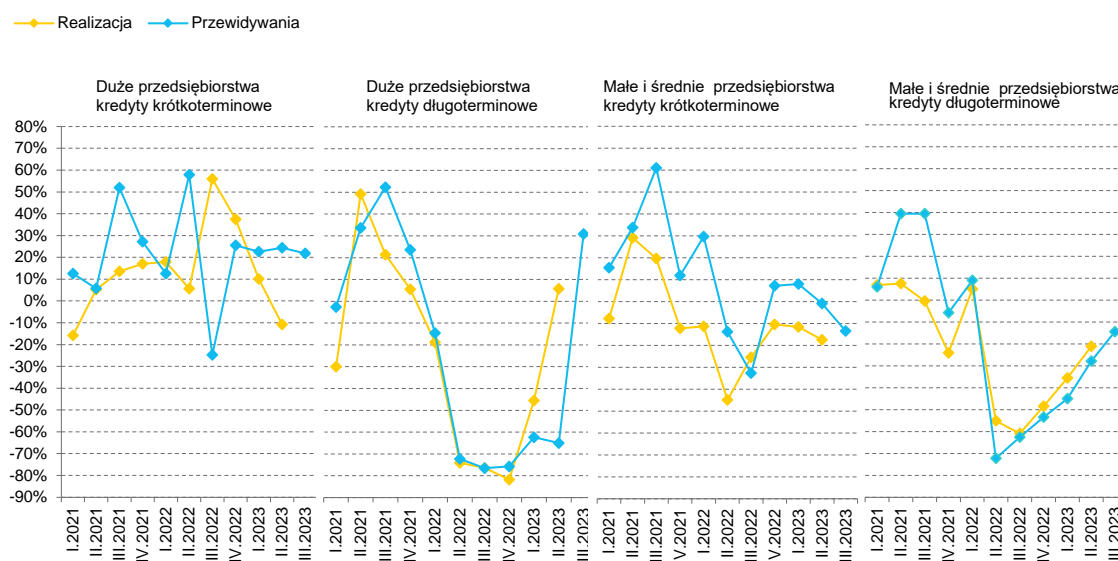
Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

* Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

W II kwartale 2023 r. banki kolejny raz zauważyły spadek popytu ze strony sektora MSP na krótko- i długoterminowy kredyt (procent netto odpowiednio: -18% i -21%, zob. wykres 4). Zmiany popytu ze strony dużych przedsiębiorstw były różnokierunkowe. Pierwszy raz od przełomu 2021 i 2022 roku banki zaobserwowały niewielki spadek zapotrzebowania na kredyt krótkoterminowy i jednoczesny wzrost na długoterminowy (procent netto odpowiednio: -11% i 6%, zob. wykres 4). W obu przypadkach opinie były wyraźnie zróżnicowane: wzrost popytu na kredyty krótkoterminowe zgłosiło 22% a spadek 33% banków, natomiast na kredyty długoterminowe, odpowiednio 38% i 32%.

Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Spadek popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw banki uzasadniają mniejszym zapotrzebowaniem na inwestycje oraz na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego (procent netto odpowiednio: -15% i -18%, zob. wykres 5). Dane sugerują jednocześnie znaczny spadek znaczenia pierwszego z tych czynników (średni procent netto w okresie ostatnich czterech kwartałów wynosił ok. -65%). Z kolei spadek zapotrzebowania na finansowanie kapitału obrotowego banki odczuły pierwszy raz od I kwartału 2021 r.

W III kwartale 2023 r. banki planują dalsze zaostrzenie kryteriów kredytowania przedsiębiorstw, przy czym częściej w przypadku sektora MSP (procent netto dla kredytów krótko- i długoterminowych odpowiednio: -32% i -26, zob. wykres 1), niż dużych przedsiębiorstw (procent netto dla kredytów krótko- i długoterminowych, odpowiednio: -4% i -2%).

Banki prognozują dalszy spadek popytu na kredyt ze strony MSP (procent netto dla obu segmentów rynku: -14%, zob. wykres 4). Oczekują natomiast, że w III kwartale 2023 r. duże przedsiębiorstwa zwiększą zapotrzebowanie na oba rodzaje kredytów (procent netto odpowiednio: 22% i 31%).

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

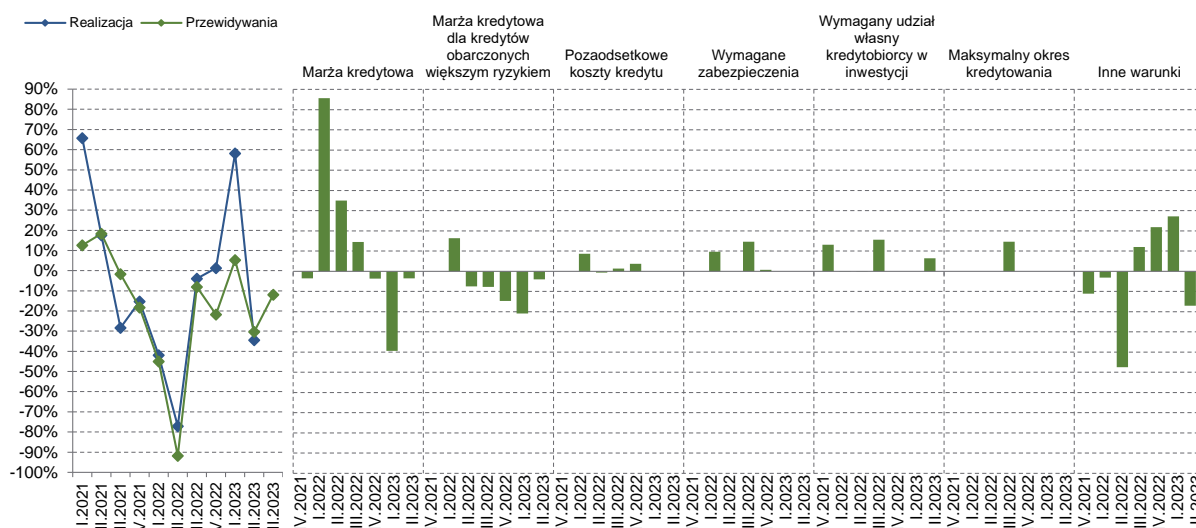

Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

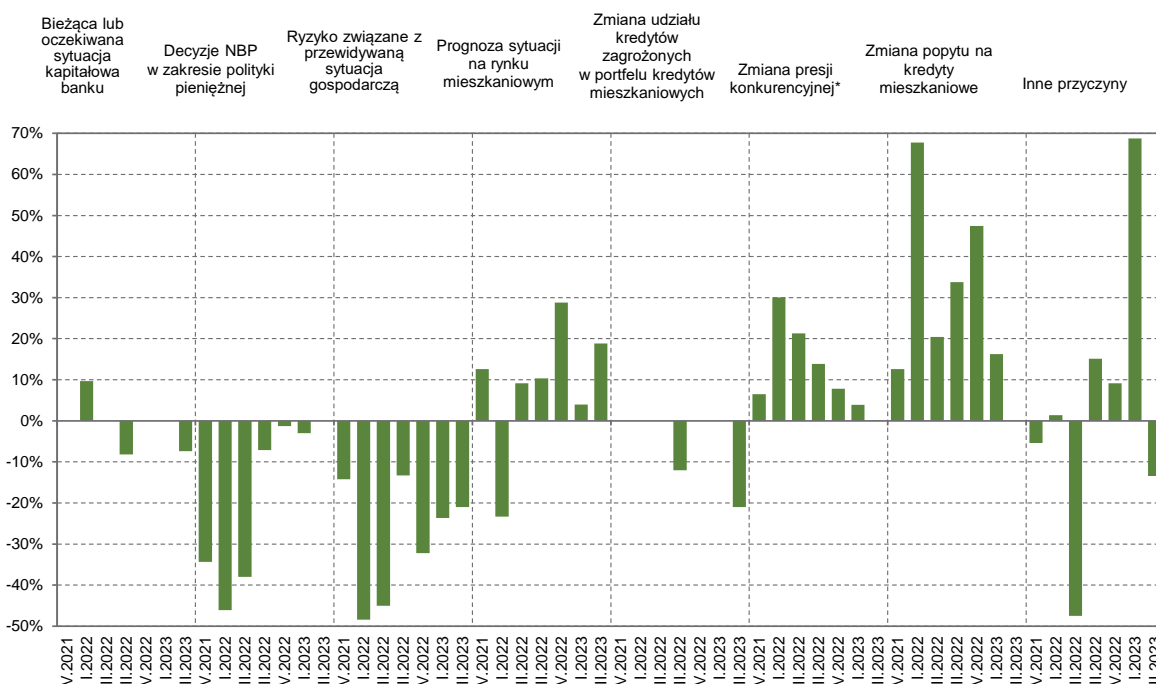
W II kwartale 2023 r., po krótkotrwałym złagodzeniu, banki ponownie zacieśniły politykę kredytową (procent netto: -34%, zob. wykres 6) utrzymując jednocześnie dotychczasowe warunki udzielania kredytów mieszkaniowych. Pojedyncze banki zwiększyły marżę dla kredytów z podwyższonym ryzykiem i pozostałych (procent netto dla obu warunków: -4%, zob. rys. 6), a także zmniejszyły udział własny kredytobiorcy (procent netto: 6%).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

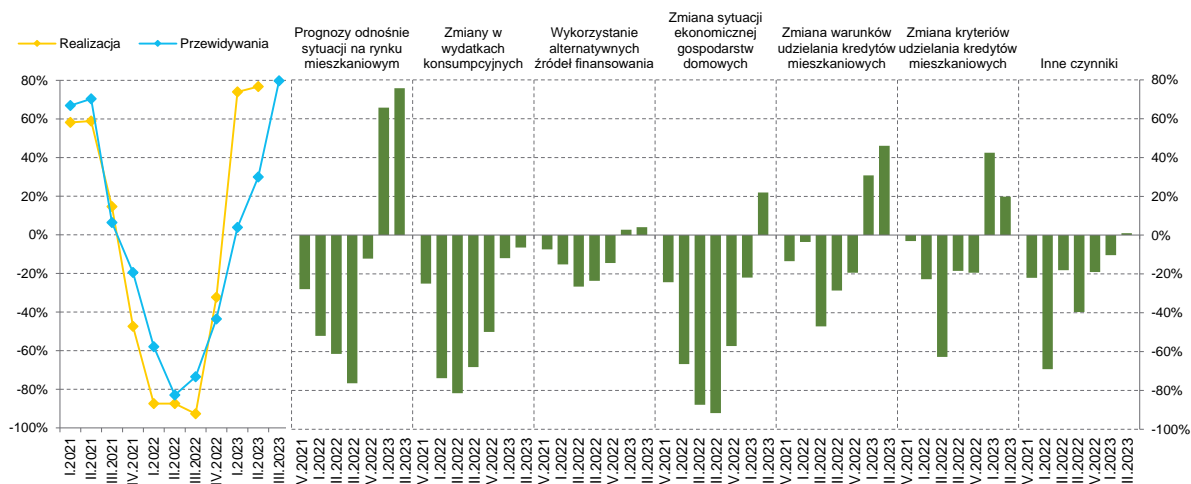
Ankietowane banki wskazywały, że do zaostrzenia polityki kredytowej skłaniały je pogarszające się prognozy sytuacji gospodarczej i pogorszenie się jakości portfela kredytów mieszkaniowych (procent netto dla obu czynników: -21%, zob. wykres 7) oraz pogorszenie się bieżącej i przewidywanej sytuacji kapitałowej banku (procent netto: -7%), a do łagodzenia – prognozy sytuacji na rynku mieszkaniowym (procent netto: 19%). Za inne niewymienione w ankiecie przyczyny zmiany polityki kredytowej banki uznały m.in. realizację zaleceń nadzorczych KNF i podniesienie kosztów utrzymania gospodarstw domowych w procedurze wyznaczanie zdolności kredytowej kredytobiorców (procent netto: -13%).

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

*Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

W II kwartale 2023 r. banki ponownie odnotowały wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe, w tym w 20% z nich o charakterze znacznym (procent netto: 77%, zob. wykres 8), do czego przyczyniły się głównie: prognozy odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym (procent netto: 76%), złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych [w I kwartale 2023 r.] (procent netto odpowiednio: 46% i 20%) oraz poprawa sytuacji ubiegających się o kredyt gospodarstw domowych (procent netto: 22%). W

opinii banków popyt osłabiał natomiast zmiany w wydatkach konsumpcyjnych gospodarstw domowych (procent netto: -6%). Wśród nieobjętych ankietą czynników wpływających na spadek popytu na kredyty mieszkaniowe banki wskazały m.in.: pogorszenie się sytuacji gospodarczej w kraju, a na wzrost popytu – wprowadzenie do oferty „Bezpiecznego Kredytu 2%” w III kwartale 2023 r. (procent netto: 1%).

Na III kwartał 2023 r. banki planują zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto: -12%, zob. wykres 6) oraz **spodziewają się utrzymania wzrostowego trendu popytu na te kredyty** (procent netto: 80%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

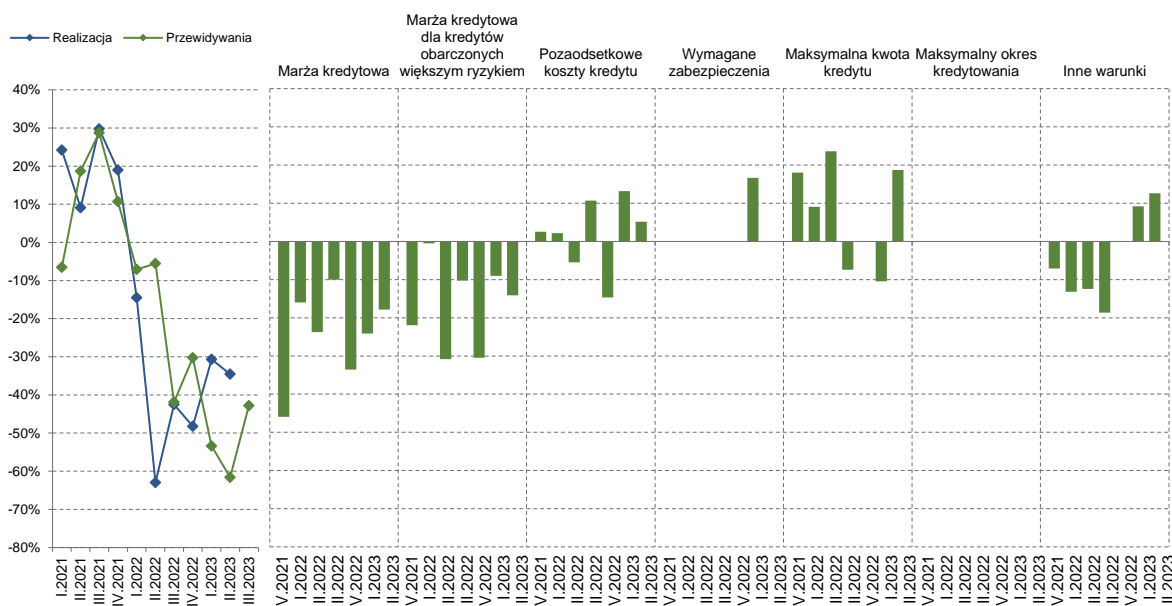
W II kwartale 2023 r. banki kolejny raz zaostrzyły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych² (procent netto: -35%, zob. wykres 9) i **podniosły marżę kredytową dla kredytów obciążonych podwyższonym ryzykiem** (procent netto: -14%, zob. wykres 9) i **pozostałych** (procent netto: -18%). Jednocześnie banki złądziły niektóre warunki, m.in. **podniosły maksymalną kwotę kredytu** (procent netto: 19%) i obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto: 5%).

W opinii ankietowanych instytucji do zaostrzenia polityki kredytowej przyczynił się przede wszystkim wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych (procent netto: -29%, zob. wykres. 10) oraz wzrost ryzyka związanego z realizacją wymaganych zabezpieczeń (procent netto: -5%), a do złagodzenia – wzrost presji konkurencyjnej ze strony niebankowych instytucji finansowych i innych banków (procent netto odpowiednio: 15% i 11%).

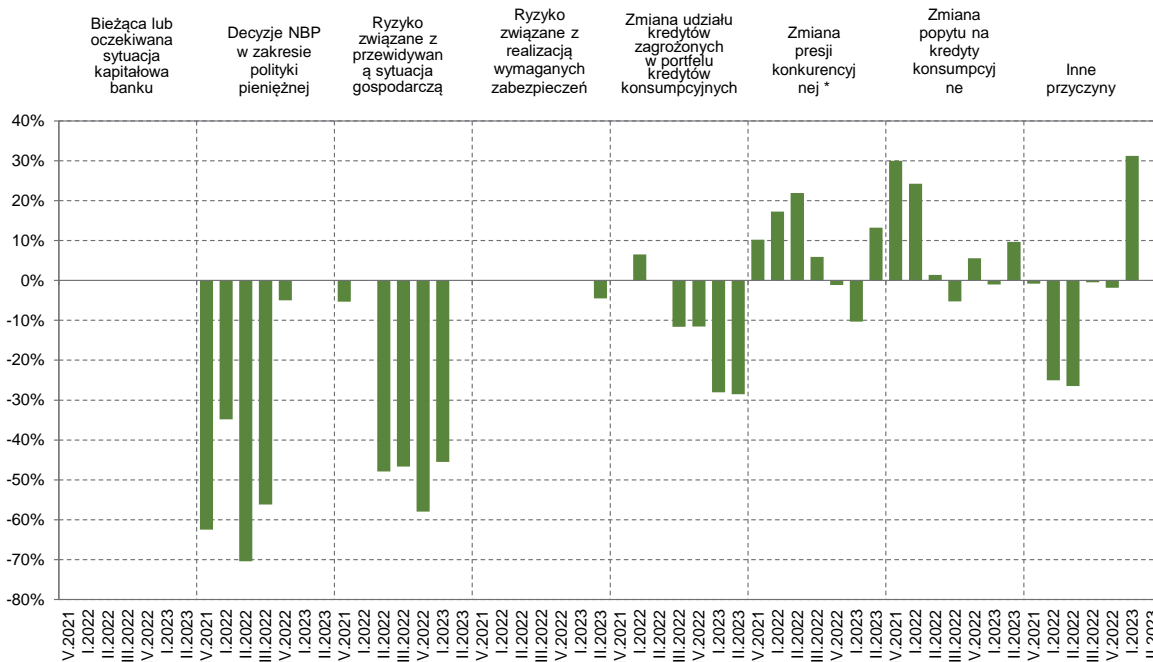
---

² Jednocześnie banki wymieniają przykłady zmian kryteriów polityki kredytowej, które zaliczyły mylnie do warunków nieobjętych ankietą, m.in. wydłużenie okresu dokumentowania dochodu, złagodzenie kryteriów dla wybranej grupy klientów i liberalizacja wymogów w procedurze wyznaczania zdolności kredytowej kredytobiorcy.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

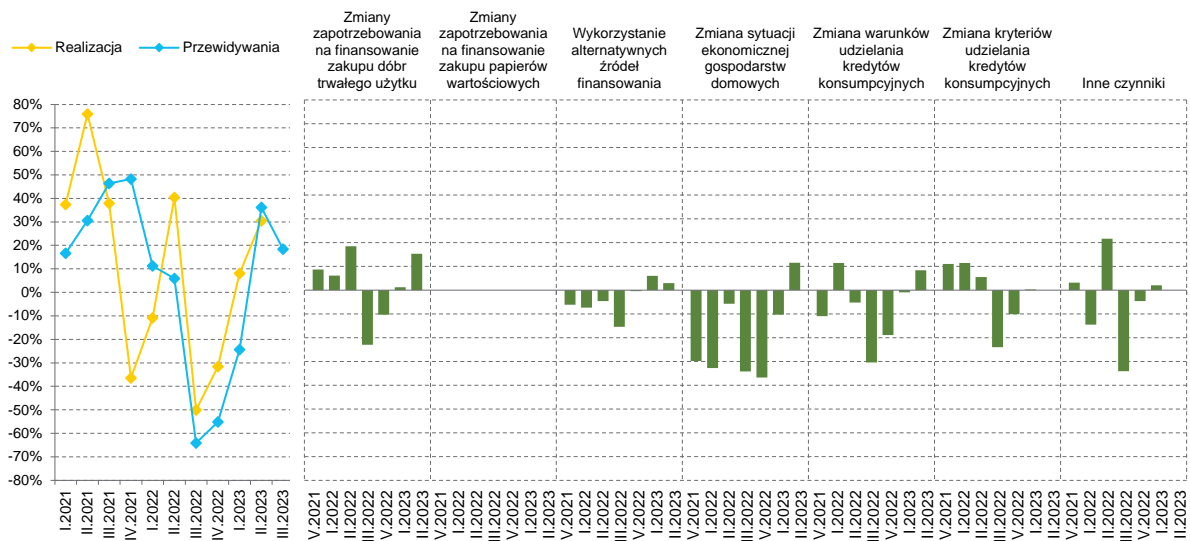
Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

*Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

W II kwartale 2023 r. banki zaobserwowały wzrost, w tym w 16% z nich znaczny, popytu na kredyty konsumpcyjne (procent netto: 31%, zob. wykres 11). Do zwiększenia się zapotrzebowania na kredyty konsumpcyjne przyczynił się m.in. wzrost zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku (procent netto: 15%), poprawa sytuacji ubiegających się o kredyt gospodarstw domowych (procent netto: 12%) oraz mniejsze wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania – kredytów z innych banków (procent netto: 9%). Żaden bank nie zauważył czynników ograniczających popyt na kredyty konsumpcyjne.

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

W III kwartale 2023 r. banki planują kontynuować zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto: -43%, zob. wykres 9) i prognozują dalszy wzrost popytu na te kredyty (procent netto: 18%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie³.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 23 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania, i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP.

³ Waznienie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego. Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególne odpowiedzi na *wszystkie pytania* przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta⁴.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkami odpowiedzi pokazującymi przeciwne kierunki zmian oraz wskaźnik rozproszenia, definiowany jako procent netto ważony zgodnie z intensywnością odpowiedzi, tj. wagą „100%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „znacznie/znaczny” i wagą „50%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „nieznacznie/nieznaczny”. Wielkości te pokazują zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 8	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
2, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania warunków
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.

---

⁴ Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na około trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

---

www.nbp.pl

